

Afdeling	: Financien	B&W-voorstel:
Naam opsteller voorstel	: Camp, John (575 526)	BW-010773
Portefeuillehouder	: M.J. (Martijn) van den Heuvel	Zaaknummer JOIN:
		Z/17/036253
		Publicatie:
		Openbaar

Onderwerp

Kennis nemen van het rapport van bevindingen Jaarstukken 2016 door Deloitte Accountants.

Voorstel

1. Kennis te nemen van het door Deloitte Accountants uitgebrachte rapport van bevindingen over de Jaarstukken 2016;
2. Akkoord te gaan met de reactie op dit verslag.

Inleiding

N.V.T.

Beoogd effect/doel

De gemeenteraad vooraf informeren over de bevindingen van de accountant en de reactie van het college er op zodat de gemeenteraad dit kan betrekken in hun beraadslagingen van 12 juli 2017.

Argumenten

Bijgevoegd treft u het door Deloitte opgestelde rapport van bevindingen aan naar aanleiding van de controle van de Jaarstukken 2016. Tevens treft u de reactie op het rapport van bevindingen aan. Deze reactie is in overleg met de betreffende vakafdelingen opgesteld. Voorgesteld wordt in te stemmen met de reactie.

Het verslag van bevindingen zal samen met de reactie van het college op 11 juli 2017 via GemeenteOplossingen beschikbaar worden gesteld.

Weert, 05-07-2017 De directeur, Soort besluit: Besluit college	S		B	W	W	W	W
				FvE	PS	GG	MvdH
	akkoord						
	bespreken						
		Vergadering B&W van 11-07-2017					

In te vullen door het B&W secretariaat:

Akkoord

Akkoord met tekstuele aanpassing door portefeuillehouder

Anders, nl.: *bij evaluatie accountant strikte afspraken maken voor controle*

Beslissing d.d.: *11-7-2017* *jaarstukken 2017* Nummer: *13*

Niet akkoord

Gewijzigde versie

A-stuk

B-stuk

C-stuk

De secretaris,

Kanttekeningen en risico's

Normaliter wordt het rapport van bevindingen van Deloitte en de reactie van het college er op vooraf ter inzage gelegd bij de Jaarstukken. Vanwege de aangepaste procedure rondom de Jaarstukken 2016, waarover de auditcommissie op 23 mei 2017 is geïnformeerd en de gemeenteraad via de raadsinformatiebrief van 13 juni 2017, is dit niet mogelijk gebleken.

Het concept-rapport van bevindingen van Deloitte is besproken in de auditcommissie van 30 juni 2017. Normaliter wordt het definitieve rapport van bevindingen en de reactie van het college er op vooraf besproken in de auditcommissie.

Financiële, personele en juridische gevolgen

N.V.T.

Uitvoering/evaluatie

N.V.T.

Communicatie/participatie

N.V.T.

Overleg gevoerd met

Intern:

Alle vakafdelingen

Extern:

N.V.T.

Bijlagen

Rapport van Bevindingen 2016

Reactie van het college op het Rapport van Bevindingen.

Bestuurlijke samenvatting en benodigde reactie College van burgemeester en wethouders op het accountantsverslag inzake jaarstukken 2016

Hierbij treft u aan de reactie op het door Deloitte Accountants uitgebrachte rapport naar aanleiding van de controle van de jaarstukken 2016.

Deze reactie is evenals de rapportage van de accountant te zien als een aanvulling op de jaarstukken zelf en maakt onderdeel uit van het openbare jaarstukkenpakket.

Gestart wordt met een beknopte bestuurlijke samenvatting (1) van het accountantsverslag. Vervolgens wordt wat uitgebreider stilgestaan bij de diverse onderdelen (2,3 en 4) van de jaarrekeningcontrole

In de onderdelen 2,3 en 4 beperken wij onze reactie tot de onderwerpen waarop het noodzakelijk is te reageren of waarover nadere informatie verstrekt kan worden.

1. Bestuurlijke samenvatting

1.1 Reikwijdte van de controle.

De accountant merkt op dat de door hem uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring. Tijdens de controle door de accountant is op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking van de reikwijdte van zijn controle.

Verder vermeldt de accountant dat tijdens de uitvoering er zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte hebben voorgedaan.

1.2 Gehanteerde toleranties met als gevolg het volgende resultaat.

De accountant heeft de volgende controleverschillen (fouten en onzekerheden) geconstateerd:

- Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) vanuit de SVB voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2016, alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen leiden tot een onzekerheid voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 821.000,--. Daarnaast is er een onzekerheid bij Jeugd van € 582.000,-- die voortkomt uit de gecontroleerde verantwoording van centrumgemeente Roermond inzake de bestedingen Jeugdhulp. Deze onzekerheden tellen samen op tot € 1.403.046,--. Deze onzekerheden hebben daarmee geen invloed op de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening 2016
- Er is sprake van een onrechtmatige overschrijding van de investeringskredieten van € 13.000,-- die meetelt in het rechtmatigheidsoordeel.
- Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn onrechtmatigheden van € 720.000,-- geconstateerd.
- De rekenrente die de gemeente heeft vastgesteld, bedraagt 3,25%. Deze is begrotingstechnisch berekend over de balanswaarden en daar heeft de gemeente bij de actualisatie van de grondexploitaties ook mee gerekend. De rekenrente dient op basis van nacalculatie plaats te vinden en dient berekend te worden over de boekwaarde zonder voorziening. Hiervoor wordt een fout van € 204.691,-- meegenomen in de foutevaluatie.
- De voorziening dubieuze debiteuren SoZa is te hoog gevormd. Hiervoor wordt een fout van € 51.000,-- meegenomen bij de foutevaluatie.

Daarnaast zijn er gedurende de controle verschillen gecorrigeerd in de jaarstukken. Er is buiten bovenstaande niet gecorrigeerde fouten inzake getrouwheid en rechtmatigheid, geen sprake van overige controleverschillen (fouten en onzekerheden).

1.3 De jaarrekening geeft een getrouw beeld en er is rechtmatig gehandeld.

Bij de jaarrekening 2016 wordt een goedkeurende controleverklaring voor zowel de getrouwheid als de financiële rechtmatigheid verstrekt. De geconstateerde, niet-gecorrigeerde controleverschillen ten aanzien van de getrouwheid en de rechtmatigheid vallen binnen de vastgestelde toleranties.

1.4 De interne financiële beheersing is adequaat in het kader van de jaarrekeningcontrole.

De accountant heeft de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens beoordeeld. In de managementletter 2016 zijn een aantal belangrijke risicogebieden voor verantwoording en controle geïdentificeerd. Ook zijn de aandachtspunten per risicogebied benoemd. Voor 2016 zijn als risicogebied benoemd: functievermenging personeelsadministratie en

salarisadministratie, functiescheiding en volledigheid verhuuropbrengsten en cyberrisico. Onderstaand wordt hier nog verder op teruggekomen.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 De grondslagen van de jaarrekening 2016 zijn aanvaardbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2016. In 2016 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie.

2.2 Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.

Bij de controle zijn geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn goed met elkaar verenigbaar.

2.3 De grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd en bijgesteld.

De accountant heeft vastgesteld dat de uitgangspunten en veronderstellingen redelijk zijn tegen de achtergrond van de werkelijke uitkomsten in voorafgaande verslagperiodes, de huidige economische ontwikkeling en niet strijdig zijn met voornemens van de gemeenteraad, het college en de directie.

In het kader van de grondexploitaties houdt de gemeente rekening met een kostenstijging van 2% Geadviseerd wordt deze kostenstijging over de gehele looptijd van de grondexploitaties toe te passen.

De rekenrente die de gemeente heeft vastgesteld, bedraagt 3,25%. Deze is begrotingstechnisch berekend over de balanswaarden en daar heeft de gemeente bij de actualisatie van de grondexploitaties ook mee gerekend. De rekenrente dient op basis van nacalculatie plaats te vinden en dient berekend te worden over de boekwaarde zonder voorziening. Geadviseerd wordt in 2017 op basis van nacalculatie de rekenrente te berekenen en daarbij rekening te houden met de uitgangspunten van de Commissie BBV.

Reactie:

Met de opmerkingen van de accountant kan worden ingestemd. Mede onder invloed van de wijzigingen binnen het BBV is dit reeds opgepakt en zal dit worden verwerkt in de begroting 2018. Voor zover dit nog consequenties heeft voor 2017 zal dat nog dit najaar worden opgepakt en worden verwerkt.

2.4 Voorziening rioolbeheer.

De voorziening riolering kwalificeert met een ultimosaldo van € 27,5 miljoen als de grootste voorziening en is van (kwantitatief) materiële omvang. De gemeente houdt geen administratief onderscheid voor het totaalsaldo van € 27,5 miljoen. In 2014 is de keuze gemaakt vanuit de notitie Riolering van de commissie BBV, waardoor de voorziening kwalificeert als artikel 44, lid 2 voorziening. Dit is gedaan omdat er geen inzicht is in de totstandkoming van het resultaat op het product Riolering en het vereiste onderscheid naar groot onderhoud en vervangingsinvesteringen, zoals eerdergenoemde notitie verlangt.

Vanuit dit kader wordt geadviseerd het vereiste inzicht te hebben door het Gemeentelijk RioleringsPlan aan te passen en bijbehorende voorziening daarmee in overeenstemming te brengen. Verder dient de gemeenteraad vanaf 2017 jaarlijks een besluit te nemen omtrent de inzet van deze voorziening. Deze voorziening kan ingezet worden voor ofwel tariefsegalisatie ofwel ter dekking van kapitaallasten.

Reactie:

Met de opmerkingen van de accountant inzake het vergroten van het inzicht – als gevolg van BBV wijzigingen – kan worden ingestemd. Bij de eerstvolgende wijziging/aanpassing van het GRP en bij de opstelling van de begroting zal hier rekening mee worden gehouden.

2.5 Tussenrekeningen balans

Geconstateerd wordt dat geen gebruik gemaakt wordt van subadministraties die het financiële systeem Coda kent. Als voorbeeld wordt er geen gebruik gemaakt van een subadministratie debiteuren, crediteuren en vaste activa. Betreffende administraties worden voornamelijk handmatig gevoerd hetgeen erg foutgevoelig is.

Geadviseerd wordt om in 2017 betreffende subadministraties als onderdeel van de financiële administratie in te richten om deze foutgevoeligheid te mitigeren.

Reactie:

Er wordt gewerkt aan een herinrichting van het financiële pakket. De voorbereidingen daartoe zijn reeds gestart. Op basis van een nader op te stellen plan van aanpak zal in het najaar van 2017 dit verder worden uitgewerkt. De aanbevelingen van de accountant op dit vlak worden hierbij betrokken.

2.6 Sociaal domein (3 decentralisaties)

Voor de jaarrekeningcontrole 2016 is geconcludeerd dat de gemeente Weert toereikende maatregelen heeft getroffen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (WMO en Jeugd, exclusief PGB).

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale VerzekeringsBank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als over 2015 – een afkeurende controleverklaring bij de verantwoordingen 2016 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2016, alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid in de controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 821.000,--

Geadviseerd wordt om voor de vaststelling van de getrouwheid (inclusief prestatielevering) en de rechtmatigheid van de PGB-bestedingen 2017 toereikende interne controle op te zetten en uit te voeren om voor de jaarrekening 2017 de onzekerheden zoveel mogelijk weg te nemen.

Reactie:

In het kader van de interim controle 2017 vindt afstemming plaats met Deloitte over het Sociaal Domein, waaronder de PGB-bestedingen. Er wordt onderzocht welke aanvullende interne controlemaatregelen mogelijk zijn op het gebied van getrouwheid (prestatielevering) en rechtmatigheid. Hierbij zal zoveel mogelijk worden aangesloten bij het reguliere proces zonder extra belasting voor de cliënt. Daarnaast is de verwachting dat de rechtmatigheid van de betalingen bij de SVB in 2017 hoger zal zijn.

De Raad van Bestuur van de SVB heeft vastgesteld dat voor zowel de Wmo als Jeugdwet de rechtmatigheid in 2016 66% betrof. Een betaling is rechtmatig als de zorgovereenkomst en de declaratie voldoen aan alle formele eisen. De belangrijkste oorzaak van onrechtmatigheid is dat het coulanchebeleid nog bijna het gehele jaar 2016 van toepassing is geweest. Het coulanchebeleid bij de SVB is gehanteerd om te voorkomen dat er betalingsproblemen zouden ontstaan waardoor budgethouders en zorgverleners in de problemen zouden kunnen komen. Onrechtmatigheid betekent overigens niet dat er veel betalingen door de SVB onterecht zijn gedaan. Vaak is de declaratie wel correct en is de zorg geleverd, maar ontbreekt bijvoorbeeld een handtekening of een BSN op de declaratie. Hierdoor voldoen deze declaraties niet aan de officiële rechtmatigheidsnormen.

Na de verder invoering van de handhaving (per 1 november 2016) is in de laatste twee maanden van 2016 een duidelijke verbetering van de rechtmatigheid zichtbaar. De inzet van de SVB is erop gericht de rechtmatigheid verder te verhogen.

2.7 Begrotingsoverschrijdingen zijn goed toegelicht in de jaarrekening 2016.

Het systeem van budgetbeheer en –bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Met de gegeven toelichtingen en analyses legt het college op een adequate wijze verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2016. De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben gezien omvang geen gevolgen voor de strekking van de controleverklaring.

Reactie:

Rekening houdend met de uitgangspunten voor wat betreft begrotingsafwijkingen zoals die zijn opgenomen in het controleprotocol 2015 en hetgeen aanvullend in artikel 212 GW-verordening is opgenomen, kunnen deze begrotingsafwijkingen alsnog via vaststelling van de jaarrekening worden geaccordeerd.

2.8. Rechtmatigheidsfouten Europese aanbestedingen.

Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden voor de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn onrechtmatigheden van € 720.000,-- vastgesteld die daarmee geen impact hebben op de strekking van de controleverklaring. Betreffende onrechtmatigheid komt voor € 402.000,-- voort uit in het verleden gedane onrechtmatige aanbestedingen en lasten die in 2016 zijn gemaakt. Het resterende bedrag ad € 318.000,-- heeft betrekking op nieuwe aanbestedingen 2016 die niet als rechtmatig zijn aan te merken.

Reactie:**Opbouw onrechtmatigheid 2016****a. Fouten vanuit spend analyse 2013-2016:**

Spend-analyse 2013 t/m 2016 bestedingen boven Europese grensbedragen	2016
Meulen Onderhoud	€ 110.944,69
PinkRoccade Local Government	€ 173.065,22
Fagro Consultancy	€ 34.595,07
Totaal	€ 318.604,98

Toelichting*Meulen Onderhoud*

De Europese toetsingsdrempel voor leveringen/diensten is verhoogd naar € 209.000. De bestedingen 2013 t/m 2016 bedragen € 486.097,25, waarvan in 2016 € 110.944,69 nog steeds onrechtmatig is, vanwege het ontbreken van een contract/raamovereenkomst. In 2016 is gestart met het voorbereiden van een raamovereenkomst. Dit proces heeft vertraging opgelopen, maar wordt thans vervolgd.

PinkRoccade Local Government

Ten aanzien van PinkRoccade Local Government is in 2013 een raamcontract afgesloten voor drie jaar. In de overeenkomst is een bepaling opgenomen dat in het laatste jaar (2015) er een evaluatie zou plaatsvinden en dat de afnemer dan tijdig een verlenging zou worden voorgelegd. Gegeven de regelgeving is de duur van een raamcontract 4 jaar. Met verwijzing naar het raamcontract en de daarin opgenomen bepalingen, is tot een 4^e jaar gekomen. De bevestiging daarvan is in november 2015 aan de gemeente toegezonden. De uitgaven tot een bedrag van € 173.065,22 zijn tegen deze achtergrond naar de opvatting van de gemeente niet te bestempelen als onrechtmatig. De accountant kijkt daar evenwel anders tegenaan (formele gronden).

Fagro Consultancy

In 2013 is gestart dienstverlening af te nemen op basis van het 2B-regime. Per 18 april 2016 is opdrachtverstrekking op basis van 2B-diensten komen te vervallen bij de komst van de herziening van de aanbestedingswet ingaand per 1-7-2016. In deze periode liep een verlengde opdracht bij Fagro van 1-4-2016 tot 30-6-2016. Hierna had de opdracht aanbesteed moeten worden. Onder de herziene aanbestedingswet is inhuur voor maatschappelijke dienstverlening wederom mogelijk onder een nieuw ruimer verlicht regime. De bestedingen 2013 t/m 2016 bedragen € 332.144,37 waarvan € 82.999,37 in totaliteit in 2016. Hiervan zijn de kosten vanaf juli tot en met december 2016 € 34.595,07 onrechtmatig.

b. Fouten vanuit doorloop voorgaande jaren:

Doorlopende onrechtmatigheden uit 2014/15/16	2014	2015	2016
Herman Litjens	€ 58.544,40	€ 26.291,78	€ 30.117,58
T-Mobile	€ 84.874,16	€ 115.768,34	€ 121.034,38
Oranjewoud bv/Anteagroep	€ 41.513,82	€ 13.805,66	€ 1.682,16
Engie (Cofely Zuid Nederland)	€101.822,34	€ 53.848,42	€ 29.109,80
SAOZ	€ 23.761,90	€ 19.226,59	€ 6.537,55
Aspers Peulen	€ 81.556,13	€ 74.217,72	€ 161.917,48
Artis	€157.840,87	€ 51.657,09	€ 51.380,09
Totaal	€ 622.787,31	€ 365.624,00	€ 401.779,04

Toelichting*Herman Litjens*

Bestedingen 2013 t/m 2016 bedragen € 178.334,99, waarvan € 30.117,58 onrechtmatig in 2016. Ter voorkoming van deze onrechtmatigheid biedt het afsluiten van een raamovereenkomst uitkomst.

T-mobile

Het betreft hier levering van diensten die Europees aanbesteed hadden moeten worden. Door omstandigheden (onder andere de op handen zijnde gezamenlijke Europese aanbesteding van telecommunicatiediensten door 150 gemeenten, waaronder Weert) is dat uitgesteld. Een enkel besluit van B&W om hiervan af te wijken voor de bestedingen in 2016 is niet voldoende. De besteding is in dat opzicht onrechtmatig.

Oranjewoud BV/Anteagroep

In 2016 is nog eenmaal een ondersteunende dienst ingeroepen inzake beroepsprocedures voor een bedrag van € 1.682,16. In feite zou dit zijn vervallen door de outsourcing naar BSGW. Er is geen apart inkoopdossier aangelegd, derhalve in 2016 € 1.682,16 onrechtmatig.

Engie (Cofely Zuid Nederland)

In 2016 is Engie/Cofely op dezelfde manier gecontroleerd zoals in 2014/15. Bestedingen 2013 t/m 2016 bedragen € 780.483,68, waarvan € 96.494,61 in 2016 uitgegeven. Hiervan is € 29.109,80 niet te herleiden naar een actueel contract of inkoopregistratie en daarmee onrechtmatig. Wederom is geconstateerd dat contractregistratie vanuit de vak afdeling niet bijgewerkt is, hetgeen efficiënte controle in de weg staat.

SAOZ

Het raamcontract inzake SAOZ is pas per oktober 2016 ingegaan. De kosten tot en met september 2016 zijn derhalve onrechtmatig.

Aspers Peulen

Het toetsingskader is leveringen/diensten met als Europees grensbedrag € 209.000. Bestedingen 2013 t/m 2016 € 490.484,02. In 2016 zijn aparte deelopdrachten verstrekt en vastgelegd in het inkoop- en aanbestedingsdossier, t.w.v. € 23.303,04. Losse opdrachten zijn ter waarde van € 161.917,48 verstrekt, welke als onrechtmatig zijn benoemd. De raamovereenkomst elektrotechnische en werktuigbouwkundige diensten is nog niet afgerond.

Artis

Het toetsingskader is diensten/leveringen met als Europees grensbedrag € 209.000. Bestedingen 2013 t/m 2016 € 375.602,06, waarvan € 51.380,09 in 2016 onrechtmatig gependend

c. Totaal 2016

• Spend analyse	€ 318.000,--
• Doorloop 2015 naar 2016	€ 402.000,--

• Totaal aangemerkt als onrechtmatig	€ 720.000,--

Overgangsrecht in relatie tot T-mobile

Hoewel er een Europese aanbesteding op handen was in 2016, is deze niet in 2016 afgerond. De uitgaven vallen daarmee niet onder overgangsbepaling binnen de Europese regelgeving. Dit is nog eens gechecked bij onze externe ondersteuner op gebied van Inkoop en Aanbesteding. Het is bij deze externe wel bekend dat accountants in voorkomende gevallen soms een coulante houding aannemen. Deloitte is daar in onze situatie niet aan tegemoet gekomen.

Stand van zaken 2017

Een groot deel van de onrechtmatigheid kent een oorsprong in het verleden. Ongetwijfeld zal een deel vervallen en een deel doorlopen naar 2017. Daarnaast is niet uit te sluiten dat nieuwe gevallen in 2017 zich reeds hebben voorgedaan en deels niet meer reparabel zijn. De komende maanden wordt een en ander voor 2017 geactualiseerd, zodat nog voor het einde van het jaar reparatie acties kunnen worden uitgezet om tot een zo laag mogelijke omvang aan onrechtmatigheid 2017 te komen.

2.9 Geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2016 geconstateerd.

De SiSa-bijlage is gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2016. Op grond hiervan is de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens vastgesteld.

2.10 De Wet normering topinkomens (WNT) is nageleefd.

Vastgesteld is dat de bezoldigingen over 2016 van de gemeente Weert niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2016 voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

3. Interne beheersing

3.1 De interne (financiële) beheersing is adequaat in het kader van de jaarrekeningcontrole.

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole is in het najaar van 2016 en het voorjaar van 2017 een interim-controle uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor de controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle zijn opgenomen in de managementletter 2016. In deze managementletter zijn een aantal belangrijke risicogebieden voor verantwoording en controle geïdentificeerd. Hierna treft u een overzicht aan van deze belangrijke risicogebieden, status van tussentijdse (verbijzonderde) interne beheersing hierop en aandachtspunten.

3.2 Functievermenging personeelsadministratie en salarisadministratie.

Ten tijde van de interimcontrole 2016 is geconstateerd dat er geen toereikende controletechnische functiescheiding bestaat tussen de salarisadministratie en de personeelsadministratie. Hierdoor bestaat het risico dat salarismutaties onrechtmatig worden verwerkt of dat onjuiste of onvolledige salarismutaties niet of niet tijdig worden vastgesteld. Dat kan leiden tot onrechtmatige of onjuiste betalingen.

Geadviseerd wordt om betreffende functiescheiding in te voeren tussen de salarisadministratie en de personeelsadministratie in 2017 om deze risico's te kunnen mitigeren. In 2016 was dit namelijk nog niet het geval.

Reactie:

Het advies van de accountant is overgenomen en nog in 2017 is de functiescheiding doorgevoerd.

3.3 Volledigheid verhuuropbrengsten.

Tijdens de interimcontrole 2016 is vastgesteld dat er onvoldoende sprake is van zichtbare controles die gericht zijn op de volledigheid van de verhuuropbrengsten. Deze constatering heeft enerzijds betrekking op het ontbreken van een zichtbare controle op juiste en volledige verwerking van contracten in de subadministratie Wynconsist en anderzijds op het feit dat er sprake is van functievermenging tussen de invoer van de huurtarieven, de controle hierop en het opleggen van de huurpenningen.

Geadviseerd wordt om in het kader van de procesverbetering een beheersmaatregel te implementeren om de juistheid en volledigheid van de mutaties te waarborgen in 2017.

Reactie:

Hier is dezelfde reactie van toepassing als onder 3.2. In de aanloop naar de Interimcontrole 2017 zal dit worden opgepakt en doorgevoerd.

3.4 Cyber security.

In de managementletter 2016 is gerapporteerd over het onderwerp cyber security. Cyber is een onlosmakelijk onderdeel geworden van onze samenleving. Als cyberrisico's zich voordoen, kunnen deze een (significante) impact hebben op de financiële systemen, uitspraken over de interne beheersing en ook de jaarrekeningcontrole. Aangezien iedere organisatie waardevolle informatie heeft te verliezen of ernstige schade kan lijden als de IT-infrastructuur (tijdelijk) niet meer beschikbaar is, attenderen wij u op het belang van een cyberrisico-analyse als vast onderdeel van het interne controlesysteem dat er op is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen en het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en het daarop toespitsen van de interne beheersing. Geadviseerd wordt dit mee te nemen in de actualisatie van het risicoprofiel van de gemeente in 2017 en dit ook te documenteren.

Reactie:

Cyberrisico-analyse kennen we niet in Weert en is ook niet meteen te realiseren.

4. Overige aangelegenheden

4.1 Vernieuwing BBV in de begroting 2017.

Het BBV is naar aanleiding van de adviezen van de commissie Depla op diverse punten gewijzigd. Een integrale beoordeling van de begroting aan de BBV-regels vormt geen onderdeel van de accountantscontrole. Wel toetst de accountant de jaarrekening 2017 integraal op de vernieuwde BBV-regels. Om te voorkomen dat tijdens het jaarrekeningtraject 2017 pas blijkt dat bijvoorbeeld indeling van de stukken niet aan de BBV-vereisten voldoet, de rentecalculatie niet juist of volledig is, wordt geadviseerd een BBV-scan uit te (laten) voeren op de begroting 2017, zodat eventuele verbeterpunten tijdig in beeld zijn en ook meegenomen kunnen worden in het begrotingsproces 2018. Tevens worden hiermee vertragingen van het jaarrekeningproces en onrechtmatigheden voorkomen die tijdens het jaarrekeningproces niet meer kunnen worden hersteld.

Reactie:

Bij de opstelling van de begroting 2018 wordt reeds rekening gehouden met de gewijzigde regelgeving in kader van BBV. Dat neemt niet weg dat voor de eindejaarcontrole van de jaarstukken 2017 nu al kan worden geanticipeerd op het BBV-proof zijn. De interim-controle die medio oktober 2017 zal plaatsvinden, zal daartoe uitkomst bieden.

4.2 Ensia.

Ensia helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten). De verantwoordingssystematiek over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale personenidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWInet is/wordt samengevoegd en gestroomlijnd. Deze wijze van verantwoorden is voor het eerst van toepassing over het jaar 2017 waarbij het gemeentebestuur uiterlijk 15 juli 2018 verantwoording aflegt aan de gemeenteraad. De scope van de verplicht gestelde IT-audit in 2017 omvat DigiD en SUWInet en zal in de komende jaren tot het volledig domein van de informatiebeveiliging worden uitgebreid.

Geadviseerd wordt tijdig de nodige voorbereidingen te treffen voor het verantwoordingsproces en de daarop uit te voeren controlewerkzaamheden van de IT-auditor.

Reactie:

Ensia is pas per 1 juli 2017 beschikbaar en de gemeente Weert is per 3 juli 2017 actief gestart met de ENSIA-tool. We zijn dankzij de uitgebreide voorbereiding al ver gevorderd met de invulling.

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Weert
Postbus 950
6000 AZ Weert

Datum
29 juni 2017

Kenmerk

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2016 van de gemeente Weert aan. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2016 van de gemeente Weert.

Uw jaarrekening geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2016 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Weert. Bij deze jaarrekening hebben wij op 30 juni 2017 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de auditcommissie op 30 juni 2017 en zullen eventuele vragen die u heeft, beantwoorden. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met het afdelinghoofd Financiën.

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountants B.V.

drs. P.G.J.M. Jussen RA

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	1
De financiële positie	4
Belangrijkste bevindingen uit onze controle	7
Interne beheersing	14
Overige aangelegenheden	16
Vernieuwing BBV	17
ENSIA	18
BIJLAGEN	19

Bestuurlijke samenvatting

Dit onderdeel bevat een samenvatting van onze controle voor het jaar 2016

De controle voor 2016 is uitgevoerd

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2016 van gemeente Weert uitgevoerd en wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid bij deze jaarrekening.

Onze controleverklaring over 2016 is gebaseerd op nieuwe NBA-regelgeving. De controleverklaring hebben wij u reeds toegezonden.

Geen feitelijke, niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd die de rapporteringstolerantie overschrijden

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde, feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op het vermogen of resultaat van de gemeente.

Op basis van onze controlewerkzaamheden hebben wij geconcludeerd dat alle financieel relevante aspecten van wetgeving en verordeningen, zoals opgenomen in uw normen- en toetsingskader, door het college zijn nageleefd en dat zowel de baten en lasten over 2016 als de balansmutaties in 2016 rechtmatig tot stand zijn gekomen. Er is wel sprake van controleverschillen (feitelijke afwijkingen) ten aanzien van rechtmatigheid a.g.v. onrechtmatige aanbestedingen. Daarnaast zijn er onzekerheden omtrent de Persoonsgebonden budgetten (PGB) en Jeugd.

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als over 2015 – een afkeurende controleverklaring bij de verantwoordingen 2016 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) vanuit de SVB voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2016, alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 821.000. We hebben daarnaast tevens een onzekerheid van € 582.000 bij Jeugd die voortkomt uit de gecontroleerde verantwoording van centrumgemeente Roermond inzake de bestedingen inzake Jeugd. Wij hebben deze onzekerheid meegenomen in onze foutevaluatie. Deze onzekerheden tellen samen op tot € 1.403.046. We stellen tevens vast at deze onzekerheden buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen en binnen de tolerantie van € 4.506.732 vallen. Deze onzekerheden hebben daarmee geen invloed op de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening 2016.

Het (verplichte) overzicht van controleverschillen groter dan de rapportagetolerantie ad € 1.502.244 treft u aan in bijlage A1 en A2 van deze rapportage.

Geen significante wijzigingen in de reikwijdte van onze controle

Met de opdrachtbevestiging van 9 november 2016 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2016. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2016.

De onzekerheden van € 1.403.046 van de PGB-bestedingen/Jeugd vallen binnen de tolerantie van € 4.506.732 en heeft geen invloed op de strekking van de controleverklaring.

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Uw controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet.
- Het "Controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2016 van de gemeente Weert", zoals deze op 22 februari 2017 door de raad is vastgesteld.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging en hebben wij besproken met de auditcommissie. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke auditplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2016 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Geen wijzigingen in significante verslaggevingsgrondslagen met effect op resultaat en financiële positie

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en resultaten van de gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting op de balans in de jaarrekening 2016 (hoofdstuk 6 "Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling"). In 2016 hebben zich geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in toegepaste verslaggevingsgrondslagen (BBV) die een aanzienlijke invloed hebben gehad op de financiële resultaten of positie van de gemeente. Wel is sprake van

wijzigingen in de verslaggevingsregels rondom grondexploitaties en financiële vaste activa.

Voor wat betreft grondexploitaties dienen vanaf 2016 de niet in exploitatie genomen bouwgronden en de overige gronden die nog niet in exploitatie zijn genomen, te worden verantwoord onder de materiële vaste activa. Voor wat betreft de niet in exploitatie genomen gronden heeft dit voor uw jaarrekening een effect gehad van € 5.734.000 aan boekwaarden en € 1.670.00 aan bijbehorende voorziening, aangezien de gemeente niet in exploitatie genomen gronden heeft per 1 januari 2016.

Met ingang van 2016 zijn de "bijdragen aan activa in eigendom derden", groot € 932.892, op grond van BBV-wijzigingen opgenomen onder de immateriële vaste activa.

Deze herrubriceringen hebben daarmee geen effect op het vermogen of resultaat in de jaarrekening 2016.

Wij hebben vastgesteld dat de jaarverslaggeving 2016 voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften (BBV) en dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening 2016.

Evaluatie van de belangrijkste inschattingen van het management: de grondexploitaties

De grondexploitaties bevatten aannames en oordelen en de post voorraden vormt daarmee een belangrijke schattingspost in de jaarrekening 2016.

Wij hebben het proces waarmee het management de grondexploitaties actualiseert beoordeeld en wij hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Deze werkzaamheden omvatten het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de realiteit van de aannames, de juistheid van de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2016 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controleverordening:

- Voor fouten is de tolerantie 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 1.502.244**
- Voor onzekerheden is de tolerantie 3% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 4.506.732**

Als rapportagetolerantie voor fouten en onzekerheden geldt – overeenkomstig uw controleprotocol – een bedrag van € 1.502.244

Wij zijn van mening dat de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt. De grond-exploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd en bijgesteld en geven een getrouw beeld van de boekwaarde en verwachte resultaten. Uit de actualisaties van de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten blijkt een verwacht tekort van in totaal € 34,8 miljoen. Hiervoor is een voorziening getroffen die in de jaarstukken is verwerkt.

Weerstandsvermogen en risicomanagement

Zoals u kunt lezen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing stelt het college op basis van de verhouding tussen aanwezige en benodigde weerstandscapaciteit dat het weerstandsvermogen van uw gemeente "ruimschoots voldoende" is. Hiertoe heeft het college de onderkende risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Rechtmatigheid

De begrotingsoverschrijdingen zijn door het college geanalyseerd en adequaat toegelicht in de jaarrekening (programmaverantwoording). Er is sprake van overschrijdingen die meewegen in het accountantsoordeel voor een bedrag van nihil. De geconstateerde begrotingsoverschrijdingen ad € 6,2 miljoen zijn onrechtmatig, maar tellen niet mee voor het oordeel van de accountant. Er is wel sprake van een onrechtmatige overschrijving van de investeringskredieten van € 13.000 die meetelt in het rechtmatigheidsoordeel.

Uit onze uitgevoerde controlewerkzaamheden op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen hebben wij onrechtmatigheden van € 720.000 geconstateerd.

SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2016 niet strijdig zijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2016 van de gemeente Weert voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Onafhankelijkheid wordt continu gemonitord en wij bevestigen de onafhankelijkheid van Deloitte ten opzichte van de gemeente Weert

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van de gemeente Weert en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.

De financiële positie

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een analyse van het vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente neemt in absolute zin toe

In het BBV, de verslaggevingsregels van gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2016 bedraagt € 1,2 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 1,2 miljoen aan de reserves toegevoegde, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2016 € 36.404 nadelig bedraagt.

Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2016	2015	2014
Eigen vermogen per 1 januari	€ 92.482	€ 89.198	€ 101.498
Tussentijdse resultaatbestemming	€ 1.226	-/- € 7.100	€ 3.149
Gerealiseerde resultaat	€ 36	€ 10.385	€ 755
Totaal ('saldo van baten en lasten')	€ 1.262	€ 3.285	€ 3.904
Directe vermogensmutatie (op grond van de notitie riolering van de commissie BBV)	€ 0	€ 0	-/- € 13.055
Eigen vermogen per 31 december	€ 93.744	€ 92.482	€ 89.198

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2016 32,8% van het balanstotaal (2015: 32,9% van het balanstotaal).

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende.

Exploitatieresultaat (in € 1.000)

Totale baten	€ 141.098
Totale lasten	€ 139.836
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	€ 1.262
Af: stortingen in reserves	-/- € 10.388
Bij: onttrekkingen aan reserves	€ 9.161
Saldo mutaties reserves	-/- € 1.266
Gerealiseerd resultaat	€ 36

De exploitatie over 2016 laat een voordelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 1,3 miljoen voordelig zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 0,7 miljoen (begroting na wijziging). Dit is een voordeel van afgerond € 2,0 miljoen. Het gerealiseerde saldo van baten en lasten is exclusief mutaties in reserves.

Het grootste voordeel doet zich voor op programma 3. Zorg (€ 2,4 miljoen). In de paragraaf "Overzicht gerealiseerde baten en lasten 2016" is een analyse van (de totstandkoming van) het resultaat opgenomen en wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

Voor een gedetailleerd inzicht in de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de jaarstukken, waar per programma een nadere toelichting op de financiële afwijkingen 2016 is gegeven.

Het college kwalificeert het weerstandsvermogen als ruimschoots voldoende

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit (voor samenstelling zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van uw jaarstukken) heeft het college bepaald op € 29,1 miljoen. Het college heeft de onderkende risico's gekwantificeerd en ingeschat op totaal € 20,7 miljoen. Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (in het jaarverslag) is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen. Daarbij wordt een doorlopend inzicht gegeven in de belangrijkste risico's voor uw gemeente.

Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie en de beschikbare weerstandscapaciteit een kwalificatie aan het weerstandsvermogen gegeven. Deze kwalificatie is niet gebaseerd op een ratio waarbij het beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door het benodigde weerstandsvermogen. Wij adviseren u, in tegenstelling tot 2015, een ratio te berekenen waarbij de geïdentificeerde risico's worden afgezet tegen het beschikbare weerstandsvermogen om daarmee inzichtelijk te maken welke verhouding deze tot elkaar hebben. Voor meer gedetailleerde informatie over uw weerstandspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van uw jaarstukken 2016.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Dit hoofdstuk bevat onze bevindingen die, volgens ons professionele oordeel, van belang zijn om te rapporteren

De grondslagen van de jaarrekening zijn toereikend

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2016. In 2016 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Wel heeft een aantal wijzigingen plaatsgevonden in het verslaggevingsstelsel (BBV-wijzigingen) met betrekking tot de niet in exploitatie genomen bouwgronden (dit heeft geen effect voor uw gemeente, omdat deze gronden er niet zijn) en de geactiveerde kosten in verband met bijdragen aan activa in eigendom van derden (deze behoren vanaf 2016 onder de immateriële vaste activa te worden verantwoord in plaats van onder de financiële vaste activa).

Significante (beeldbepalende) verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en de directie dat zij zich een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

Wij hebben het door het college en de directie toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, aannames, berekeningen en consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevingsvoorschriften.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2016 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2016 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2016 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

In de programmaverantwoording van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over de volgende aspecten:

- Wat hebben we bereikt?
- Wat hebben we ervoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen et cetera) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening.

Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

Verder stellen wij vast dat relevante (controle)informatie welke wij bij onze controle betrekken consistent door het college in de jaarstukken is verantwoord. De accountantscontrole omvat geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en volledigheid van de informatie-verstrekking opgenomen in de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden grondexploitaties. Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, opbrengstenstijgingen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten, hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- *Planning*: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- *Programmering*: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, et cetera) in de projecten in relatie tot de huidige marktvrage in de gemeente?

- *Prijs*: de verkoopprijzen van woningen en dus van grond hebben langere tijd onder druk gestaan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

De 3 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties. Het college heeft de grondexploitaties voor de jaarrekening 2016 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd) en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen. Hierbij is rekening gehouden met de gewijzigde voorschriften op basis van de Notitie Grondexploitaties 2016 van de Commissie BBV.

Uit 2016 is op basis hiervan een voorziening van afgerond € 34,8 miljoen opgenomen in de voorzieningen op bouwgronden in exploitatie.

Voor een overzicht van de ontwikkeling van de boekwaarden van de (belangrijkste) grondexploitaties en de (nadere onderbouw van de) hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid in het jaarverslag en de toelichting op de balans.

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitaties, zijnde de uitgangspunten voor de planning (fasering), programmering, het prijsbeleid, kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken.
- Of de veronderstellingen onderling afhankelijk en intern consistent zijn.
- Of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.

- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen. Met andere woorden, is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente.
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden, is historische informatie representatief voor toekomstige situaties).

Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten en veronderstellingen redelijk zijn tegen de achtergrond van de werkelijke uitkomsten in voorafgaande verslagperiodes, de huidige economische ontwikkeling en niet strijdig zijn met voornemens van uw raad of het college en de directie.

Inzet Deloitte Real Estate

Bij de controle van de jaarrekening 2016 hebben wij als onderdeel van onze jaarrekeningcontrole onze collega's van Deloitte Real Estate ingezet. Zij hebben een aantal grondexploitaties doorgerekend en daarbij de nadruk gelegd op de eerdergenoemde P's en de Notitie Grondexploitaties 2016 van de Commissie BBV. Zij hebben de exploitaties Laarveld en Kampershoek 2.0 betrokken in de werkzaamheden. Hierbij zijn de volgende constatering gedaan:

Laarveld

- Er is een risico op overprogrammering gesignaleerd doordat er geen afnameplicht is vanuit de door de gemeente gesloten overeenkomsten met ontwikkelaars. We constateren echter ook dat de gemeente beperkt is blootgesteld aan dit risico doordat veel van de woningen die gepland zijn op kavels die de gemeente nog moet uitgegeven reeds verkocht zijn (Laarveld Fase 2) of zijn vastgelegd in ontwikkelovereenkomsten (Laarveld Fase 3). Tevens heeft u het risico op overprogrammering

- gekwantificeerd in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing en dit risico daarmee in het vizier.
- De gemeente houdt rekening met een kostenstijging van 2%. Wij adviseren u deze kostenstijging over de gehele looptijd van de grondexploitatie toe te passen.

Kampershoek 2.0

Ten aanzien van de exploitatie Kampershoek 2.0 heeft u de door BBV (notitie Faciliterend Grondbeleid 2016) voorgeschreven splitsing in faciliterend en actief grondbeleid niet gemaakt. Dit betekent dat u niet inzichtelijk kunt maken welk deel van de kosten gerealiseerd is en gerealiseerd wordt ten behoeve van private grondeigenaren (faciliterend grondbeleid). Volgens BBV dient dit deel uit het onderhanden werk grondexploitatie gehaald te worden en verantwoord te worden onder de kortlopende vorderingen. Wij merken dit aan als een kwalitatieve fout. Wij concluderen dat dit niet leidt tot fouten of onzekerheden ten aanzien van de waardering. Wel adviseren wij u om in 2017 dit voorgeschreven onderscheid inzichtelijke te maken en als zodanig te verwerken in de financiële administratie en jaarrekening 2017.

Rekenrente

De rekenrente die de gemeente heeft vastgesteld, bedraagt 3,25%. Deze is begrotingstechnisch berekend over de balanswaarden en daar heeft de gemeente bij de actualisatie van de grondexploitaties ook mee gerekend. Wij merken op dat de Commissie BBV in de Vraag & Antwoordrubriek (nummer 2016-104) heeft aangegeven dat de rekenrente op basis van nacalculatie dient plaats te vinden en dat in Vraag & Antwoordrubriek (nummer 2016-114) is aangegeven dat de rekenrente berekend dient te worden over de boekwaarde zonder voorziening. Deze nacalculatie laat voor 2016 geen afwijkingen zien die groter dan de tolerantie zijn. Wij nemen een fout van € 204.691 mee in onze foutevaluatie.

Wij adviseren u in 2017 op basis van nacalculatie de rekenrente te berekenen en daarbij rekening te houden met voorgaande uitgangspunten van de Commissie BBV.

Looptijden

De grondexploitaties Laarveld en Kampershoek 2.0 gaat uit van geprognoseerde gronduitgifte na 2026. Dit is conform BBV toegestaan, mits de gemeenteraad het besluit neemt om gemotiveerd af te wijken van de voorgeschreven 10-jaarstermijn en beheersmaatregelen treft. Dit besluit is door de gemeenteraad in de 3^e Bestuursrapportage genomen. In 2017 definieert u de passende beheersmaatregelen die noodzakelijk zijn omtrent deze looptijden.

Voorziening riolbeheer

De voorziening riolering kwalificeert met een ultimosaldo van € 27,5 miljoen als de grootste voorziening en is van (kwantitatief) materiële omvang. Uw gemeente houdt geen administratief onderscheid voor het totaalsaldo van € 27,5 miljoen. In 2014 heeft u deze keuze gemaakt vanuit de Notitie Riolering van de Commissie BBV, waardoor de voorziening kwalificeert als artikel 44, lid 2 voorziening. U heeft dit gedaan omdat u geen inzicht heeft in de totstandkoming van het resultaat op het product riolering en het vereiste onderscheid naar groot onderhoud en vervangingsinvesteringen, zoals eerdergenoemde notitie verlangt.

Wij adviseren u vanuit dit kader het vereiste inzicht te hebben door het Gemeentelijke Rioleringsplan aan te passen en bijbehorende voorziening daarmee in overeenstemming te brengen. Verder dient de gemeenteraad in 2017 een besluit te nemen omtrent de inzet van de voorziening. Deze voorziening kan ingezet worden voor ofwel tariefsegregatie ofwel ter dekking van kapitaallasten.

Tussenrekeningen balans

Wij constateren dat u geen gebruik maakt van subadministratie die het financiële systeem CODA kent. Als voorbeeld maakt u geen gebruik van een subadministratie

debiteuren, crediteuren en vaste activa. Betreffende administraties voert u voornamelijk handmatig wat erg foutgevoelig is.

Wij adviseren u in 2017 om betreffende subadministraties als onderdeel van de financiële administratie in te richten om deze foutgevoeligheid te mitigeren.

Sociaal domein (3 decentralisaties)

Voor de jaarrekeningcontrole 2016 hebben wij – met inachtneming van de Audit Alert Sociaal Domein van de beroepsorganisatie van accountants (NBA) – geconcludeerd dat uw gemeente toereikende maatregelen heeft getroffen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (WMO en Jeugd, exclusief PGB).

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als over 2015 – een afkeurende controleverklaring bij de verantwoordingen 2016 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2016, alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 821.000.

Uit de rapportage van de controlerend accountant van de gemeente Roermond komt daarnaast ook een onzekerheid met betrekking tot de bestedingen Jeugd. Deze nemen wij mee in onze controle, welke leidt tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 582.000.

Wij adviseren u voor de vaststelling van de getrouwheid (inclusief prestatielevering) en de rechtmatigheid van de PGB-bestedingen 2017 toereikende interne controle op te zetten en uit te voeren om voor de jaarrekening 2017 de onzekerheden zoveel mogelijk weg te nemen.

Begrotingsoverschrijdingen tellen niet mee voor het oordeel

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2016, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2016 van de Commissie BBV. Een belangrijk uitgangspunt is dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel.

Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden afgegeven. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

De begrotingsafwijkingen wegen niet mee in onze oordeelsvorming

In totaal heeft uw gemeente € 138,7 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover € 139,8 miljoen aan werkelijke lasten in 2016. Dit is in totaal een overrealisatie van € 0,9 miljoen (0,8%).

Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 127,9 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 141,1 miljoen aan werkelijke baten in 2016. In totaal gaat het om een hogere realisatie van baten van € 13,2 miljoen (10,3%). Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten komt daarmee op € 1,2 miljoen voordelig.

Naast het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten kent een gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. In 2016 is er per saldo € 1,2 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het gerealiseerde resultaat € 36.000 (voordelig) bedraagt.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen op het niveau waarop de raad de begroting autoriseert.

In de jaarrekening heeft het college in het onderdeel "Analyse begrotingscriterium" inzicht gegeven in de begrotingsafwijkingen op autorisatieniveau. Op diverse autorisatieniveaus zijn begrotingsoverschrijdingen op de lasten te constateren. Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van deze overschrijdingen naar het overzicht van baten en lasten, onderdeel analyse begrotingscriterium in de jaarstukken waar een analyse van de begrotingsafwijkingen en de begrotingsrechtmatigheid 2016 is opgenomen.

De overschrijdingen zijn in te delen in de diverse categorieën, zoals ook genoemd in de kadernota van de Commissie BBV. Zoals vermeld is elke lastenoverschrijding op autorisatieniveau per definitie onrechtmatig.

Zoals blijkt uit de analyse van het college is op programma 4. Participatie een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren van afgerond € 0,5 miljoen en voor programma 5. Financiën van afgerond € 5,8 miljoen. In de programmaverantwoording legt het college verantwoording af over deze hogere dan begrote lasten.

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. In 2016 hebben wij een overschrijding geconstateerd van € 13.000 die meetelt in het rechtmatigheidsoordeel.

Met de gegeven toelichtingen en analyses legt het college op een adequate wijze verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2016. De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt hebben gezien omvang geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Rechtmatigheidsfouten Europese aanbestedingen

Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden voor de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen hebben wij onrechtmatigheden van € 720.000 vastgesteld die daarmee geen impact hebben op de strekking van de controleverklaring.

Betreffende onrechtmatigheid komt voor € 402.000 voor uit in het verleden gedane onrechtmatige aanbestedingen en lasten die in 2016 zijn gemaakt. Het resterende bedrag ad € 318.000 heeft betrekking op nieuwe aanbestedingen 2016 die niet als rechtmatig zijn aan te merken.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2016 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte

van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien zeven documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2016. Hierbij stellen wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren) vast.

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U heeft dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Bij de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

De Wet normering topinkomens (WNT) is nageleefd

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens).

Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2016 niet meer bedragen dan € 179.000 per jaar. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2016 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen van fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering en naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountants verkrijgen wij redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude hebben ontdekt.

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college en het management verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Gedurende boekjaar 2016 heeft uw management de frauderisicoanalyse geactualiseerd.

Wij hebben de frauderisicoanalyse beoordeeld en geconcludeerd dat de belangrijkste materiële frauderisico's zijn opgenomen en dat het college beheersmaatregelen heeft getroffen om de (rest)risico's te beperken.

Wij adviseren u op basis van de huidige frauderisicoanalyse en ten behoeve van verdere inbedding van het onderwerp fraude in uw organisatie het volgende:

- Als verbetermaatregel adviseren wij u beheersmaatregelen te koppelen aan de frauderisico's die reeds geïdentificeerd zijn door u in de opgezette frauderisicoanalyse. Vervolgens kunnen de betreffende beheersmaatregelen deel uitmaken van de interne controlewerkzaamheden die per proces worden verricht.
- Wij adviseren u om de frauderisicoanalyse onderdeel te laten uitmaken van uw periodieke overleggen met het college c.q. ambtelijke organisatie.

Wij hebben op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden geen aanwijzingen van gevallen van materiële fraude.

Interne beheersing

De belangrijkste bevindingen uit onze managementletter 2016

De interne (financiële) beheersing is adequaat in het kader van onze jaarrekeningcontrole

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2016 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter 2016 (met kenmerk 3114443480/2017.007539/JD). Wij hebben in de managementletter een aantal belangrijke risicogebieden voor verantwoording en controle geïdentificeerd. Ten tijde van onze interim-controle constateren wij dat de interne beheersing van deze risicogebieden nog aandacht verdient. Ook benoemen wij de aandachtspunten per risicogebied. Hierna treft u een overzicht aan van deze belangrijke risicogebieden, status van tussentijdse (verbijzonderde) interne beheersing hierop en aandachtspunten zoals aan uw college gerapporteerd.

Functievermenging personeelsadministratie en salarisadministratie

Wij hebben ten tijde van de interim-controle geconstateerd dat er geen toereikende controletechnische functiescheiding bestaat tussen de salarisadministratie en de personeelsadministratie. Hierdoor bestaat het risico dat salarismutaties onrechtmatig worden verwerkt of dat onjuiste of onvolledige salarismutaties niet of niet tijdig worden vastgesteld. Dat kan leiden tot onrechtmatige of onjuiste betalingen.

Wij adviseren u om betreffende functiescheiding in te voeren tussen de salarisadministratie en de personeelsadministratie in 2017 om deze risico's te kunnen mitigeren.

Voor 2016 zijn aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd, gericht op de juistheid en volledige verwerkte mutaties in de salaris- en personeelsadministratie. Hieruit blijken geen materiële tekortkomingen.

Volledigheid verhuuropbrengsten

Wij hebben tijdens de interim-controle vastgesteld dat er onvoldoende sprake is van zichtbare controles die gericht zijn op de volledigheid van de verhuuropbrengsten. Deze constatering heeft enerzijds betrekking op het ontbreken van een zichtbare controle op juiste en volledige verwerking van contracten in de subadministratie Wynconsist en anderzijds op het feit dat er sprake is van functievermenging tussen de invoer van de huurtarieven, de controle hierop en het opleggen van de huurpenningen.

Wij adviseren u om in het kader van de procesverbetering een beheersmaatregel te implementeren om de juistheid en volledigheid van de mutaties te waarborgen in 2017.

Voor 2016 zijn aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd, gericht op de volledigheid van deze baten. Hieruit blijken geen materiële tekortkomingen.

Cyber security

Wij hebben in de managementletter gerapporteerd over het onderwerp cyber security. Cyber is een onlosmakelijk onderdeel geworden van onze samenleving. Dagelijks werken we met digitale oplossingen, zowel privé als zakelijk. Door gebruik van het internet, interne netwerken en bedrijfsapplicaties hebben ook alle organisaties, ongeacht hun omvang, te maken met aan cyber gerelateerde risico's zoals cyber crime. Als cyberrisico's zich voordoen, kunnen deze een (significante) impact hebben op de financiële systemen, uitspraken over de interne beheersing en ook de jaarrekeningcontrole.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van cyberrisico's in het betalingsverkeer, door onttrekken van persoonsgegevens, vertrouwelijke gegevens of Intellectual Property of door het verstoren van bedrijfsvoering. Tijdens deze gesprekken heeft u aangegeven een uitgebreide risico- en gap-analyse o.b.v. de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) te hebben opgesteld, waarvan wij kennis hebben genomen. Daaraan heeft u een actieplan gekoppeld, genaamd "Uitvoeringsplan informatiebeveiliging", waaruit per onderdeel blijkt of het geconstateerde risico wordt geaccepteerd dan wel hierop een actie wordt uitgezet om dit te verbeteren. Hieruit constateren wij dat u waarde hecht aan cyber security en hierop acties uitzet. Wij onderschrijven het belang van de uitgevoerde analyse en daaraan gekoppelde acties en adviseren u deze uitgevoerde analyse blijvend uit te voeren en te monitoren.

Aangezien iedere organisatie waardevolle informatie heeft te verliezen of ernstige schade kan lijden als de IT-infrastructuur (tijdelijk) niet meer beschikbaar is, attenderen wij u op het belang van een cyberrisicoanalyse als vast onderdeel van het interne controlesysteem dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen en het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en het daarop toespitsen van de interne beheersing. Wij adviseren u dit derhalve mee te nemen in de actualisatie van het risicoprofiel van uw gemeente in 2017 en dit ook te documenteren.

Verder hebben wij geen zaken gesignaleerd betreffende de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking die in het kader van onze jaarrekeningcontrole voor rapportering in aanmerking komen.

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties.

Naleving van wet- en regelgeving

Een belangrijk onderdeel van de rechtmatigheidswetgeving is de niet-financiële rechtmatigheid. Dit is niet primair het onderzoeksgebied van de accountant. De accountant heeft als taak u te wijzen op een niet-financiële onrechtmatigheid als eventuele 'bijvangst' van de reguliere controle en op eventuele tekortkomingen in het interne signaleringssysteem. Voor dit laatste verwijzen wij u naar onze opmerkingen over de administratieve organisatie en interne beheersing.

In het kader van onze controle van de jaarrekening 2016 hebben wij geen opmerkingen ten aanzien van de niet-financiële rechtmatigheid.

Wij hebben daarnaast geen kennis van het niet naleven van wet- en regelgeving waarover gerapporteerd zou moeten worden.

Onze communicatie met management

Bevestigingen van het management

Wij hebben van het college een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met college en management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college en management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college, management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Verenigbaarheid jaarverslag en jaarrekening

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag van de gemeente.

Wij hebben voor zover wij kunnen beoordelen vastgesteld dat verklaringen van het college van burgemeester en wethouders zoals opgenomen in het jaarverslag verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.

Vernieuwing BBV

Vernieuwing BBV in de begroting 2017

Het BBV is naar aanleiding van de adviezen van de Commissie Depla op diverse punten gewijzigd. Deze wijzigingen zijn voor het eerst van toepassing voor de begroting 2017. Het afgelopen begrotingsproces voor 2017 heeft veel technische aanpassingen behelsd, verspreid over verschillende onderwerpen. Enerzijds zijn er striktere regels die moeten worden toegepast (o.a. grondexploitaties en rente) en anderzijds is er ruimte voor interpretatie en keuzes (bijvoorbeeld wel of geen rente over eigen vermogen en invulling van het begrip overhead). De veelheid van en soms complexiteit in de wijzigingen kunnen ertoe leiden dat uw begroting nog niet geheel voldoet aan de nieuwe BBV-regels, bijvoorbeeld op het gebied van rente, overhead en lokale heffingen. Dit hoeft geen probleem te zijn, aangezien u in 2017 nog de mogelijkheid heeft om begrotingswijzigingen door te voeren.

Een integrale beoordeling van de begroting aan de BBV-regels vormt geen onderdeel van onze accountantscontrole. Wel zullen wij de jaarrekening 2017 integraal toetsen op de vernieuwde BBV-regels. Om te voorkomen dat tijdens het jaarrekeningtraject 2017 pas blijkt dat bijvoorbeeld de indeling van de stukken niet aan de BBV vereisten voldoet, de rentecalculatie niet juist is, of het onderscheid naar de overheadkosten niet juist of volledig is, adviseren wij een BBV-scan uit te (laten) voeren op de begroting 2017, zodat u eventuele verbeterpunten tijdig in beeld heeft en ook mee kunt nemen in het begrotingsproces 2018. Tevens voorkomt u vertraging van het jaarrekeningproces en onrechtmatigheden die tijdens het jaarrekeningproces niet meer kunnen worden hersteld.

ENSIA

Tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG van november 2013 is de resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarden voor de professionele gemeente' aangenomen. Met het aannemen van de resolutie erkennen alle gemeenten het belang van informatieveiligheid en de BIG als het gemeentelijk basishoofdkader voor informatieveiligheid.

In de resolutie hebben gemeenten afgesproken hun eigen toezichthouder, de gemeenteraad, in het jaarverslag te informeren over informatieveiligheid. Gemeenten roepen in de resolutie op de verantwoordingslasten over informatieveiligheid te verminderen. Dit vormde de aanleiding voor de start van het project ENSIA.

ENSIA helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten). De verantwoordingssystematiek over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale personenidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWInet) is/wordt samengevoegd en gestroomlijnd.

Met ENSIA krijgt het gemeentebestuur meer inzicht in de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan het beter sturen op informatieveiligheid. Het gemeentebestuur legt verantwoording af aan de gemeenteraad. Deze verantwoording dient te worden voorzien van een assurance-rapport van een IT-auditor.

Departementen en toezichthouders maken, voor dat deel waarvoor zij verantwoordelijk zijn, gebruik van de informatie die in het gemeentelijke verantwoordingsproces naar voren komt.

Deze wijze van verantwoorden is voor het eerst van toepassing over het jaar 2017 waarbij het gemeentebestuur uiterlijk 15 juni 2018 verantwoording aflegt aan de gemeenteraad. De scope van de verplicht gestelde IT-audit in 2017 omvat DigiD en SUWInet en zal in de komende jaren tot het volledige domein van de informatiebeveiliging worden uitgebreid.

Wij adviseren u tijdig de nodige voorbereidingen te treffen voor het verantwoordingsproces en de daarop uit te voeren controlewerkzaamheden van de IT-auditor.

BIJLAGEN

Bijlage A1a – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen boven de rapporteringstolerantie van € 1.502.244. Gezien de omvang van de fouten hebben we echter ook niet-gecorrigeerde fouten die lager zijn dan de rapporteringstolerantie, opgenomen.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid*	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	€ 213.000	€ 213.000
Voorziening dubieuze debiteuren SoZa is te hoog gevormd	€ 51.000	-/- € 51.000
Renteberekening grondexploitatie is niet juist	€ 205.000	€ 205.000
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	€ 256.000	€ 154.000
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	€ 0	€ 367.000
Overschrijding investeringskredieten	€ 13.000	
Onrechtmatige Europese aanbestedingen	€ 720.000	
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 1.202.000	

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2016 en in het normenkader 2016 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bijlage A1b – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle boven de rapportagetolerantie van € 1.502.244. Gezien de omvang van de onzekerheden hebben we echter ook niet-gecorrigeerde fouten die lager zijn dan de rapporteringstolerantie, opgenomen.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid*	Getrouwheid
Onzekerheid PGB-bestedingen 2016 (SVB)	€ 821.000	€ 821.000
Onzekerheid bestedingen Jeugd 2016 (gemeente Roermond)	€ 582.000	€ 582.000
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole en getrouwheidscontrole	€ 1.403.000	€ 1.403.000

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2016 en in het normenkader 2016 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere, niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 – In de controle opgenomen aanpassingen

De onderstaande tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde afwijkingen boven de rapportagetolerantie van € 1.502.244.

Aard van de gecorrigeerde controleverschillen	Rechtmatigheid*	Getrouwheid
Feitelijke controleverschillen		
Balansverschuiving NIEGG's	€ 4.873.000	€ 4.873.000
Dotatie voorziening Beekstraakkwartier	€ 921.000	€ 921.000
Correctie ten aanzien van vermogensvergelijking	€ 535.000	€ 535.000
Afschrijvingen gecorrigeerd naar verminderingen t.a.v. het verloopoverzicht van de financiële vaste activa	€ 245.000	€ 245.000
Diverse presentatietechnische correcties verloopoverzicht materiële vaste activa	-	-
Inschattingsverschillen		
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.
Geprojecteerde (inschattings)verschillen		
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.
Totaal	€ 6.574.000	€ 6.574.000

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2016 en in het normenkader 2016 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bijlage A3 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

Toelichting	Bron van de toelichtingvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Grondexploitatie Kampershoek 2.0	Notitie grondexploitatie	Ten aanzien van de exploitatie Kampershoek 2.0 heeft u de door BBV (notitie faciliterend grondbeleid 2016) voorgeschreven splitsing in faciliterende en actief grondbeleid niet gemaakt. Dit betekent dat u niet inzichtelijk kunt maken welk deel van de kosten gerealiseerd is en gerealiseerd wordt ten behoeve van private grondeigenaren (faciliterend grondbeleid). Volgens BBV dient dit deel uit het onderhanden werk grondexploitatie gehaald te worden en verantwoord te worden onder de kortlopende vorderingen. Wij merken dit aan als een kwalitatieve fout.

Bijlage B – Bevindingen controle SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Onderstaand treft u deze tabel aan.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&M E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&M E30	Quick wins binnenhavens	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&M E30B	Quick wins binnenhavens SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

Bijlage C – Onafhankelijkheidsbevestiging

In deze bijlage geven wij onze bevestiging van onze onafhankelijkheid.

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Weert in 2016 is gewaarborgd. Er is geen sprake van aanvullende dienstverlening.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico’s ten aanzien van de bedreiging

van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.

- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen. Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee overwegen wij ook één van deze beide instanties te raadplegen.

- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne rotatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om komend boekjaar teamleden bij de gemeente te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more about our global network of member firms.

Deloitte provides audit, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services to public and private clients spanning multiple industries. Deloitte serves four out of five Fortune Global 500® companies through a globally connected network of member firms in more than 150 countries and territories bringing world-class capabilities, insights, and high-quality service to address clients' most complex business challenges. To learn more about how Deloitte's approximately 245,000 professionals make an impact that matters, please connect with us on Facebook, LinkedIn, or Twitter.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the "Deloitte Network") is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte Network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.